

INGLIZ TILIDAGI ETNONIMLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI

Turg'unboyeva Feruza Shuxrat qizi
Alfraganus unversiteti Ijtmoiy fanlar fakulteti
Logopediya yonalishi 3 kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada ingliz tilidagi etnonimlarning leksik-semantik natijalari tahlili. Etonimlar, bu ma'lum bir xalq, millat yoki etnik guruh nomlarini ifodalovchi so'zlar bo'lib, hujjat semantik qatlamlari va stilistik nuanslari tilning leksik boyligini aks ettiradi. Maqolada etnonimlarning lug'aviy ma'nosi, kontekstual foydalanish, stilistik va pragmatik funksiyalari o'rganiladi, ingliz tilidagi etnonimlarning ijtimoiy, madaniy va tarixiy boshqaruvi bilan bog'liq lingvistik natijalar tahlili.

Kalit so'zlar: etnonim, leksik-semantik tahlil, semantika, stilistika, ingliz tili, kontekstual ma'no.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭТНОНИМОВ
В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация: В статье анализируются лексико-семантические результаты использования этнонимов в английском языке. Этнонимы – это слова, обозначающие названия определённого народа, нации или этнической группы, семантические слои и стилистические оттенки которых отражают лексическое богатство языка. В статье исследуются лексическое значение, контекстуальное использование, стилистические и прагматические функции этнонимов, анализируются лингвистические результаты, связанные с социокультурным и историческим менеджментом этнонимов в английском языке.

Ключевые слова: этноним, лексико-семантический анализ, семантика, стилитика, английский язык, контекстуальное значение.

LEXICAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF ETHNONYMS
IN ENGLISH

Abstract: This article analyzes the lexical and semantic implications of ethnonym use in English. Ethnonyms are words denoting a specific people, nation, or ethnic group, whose semantic layers and stylistic nuances reflect the lexical richness of the language. The article examines the lexical meaning, contextual use, stylistic and pragmatic functions of ethnonyms, and analyzes linguistic implications related to the sociocultural and historical management of ethnonyms in English.

Keywords: ethnonym, lexical and semantic analysis, semantics, stylistics,

English language, contextual meaning.

Til birliklaridan biri bo‘lgan etnonimlar ma’lum bir xalq, millat yoki etnik guruhni ifodalovchi leksik birliklar bo‘lib, ular nutqda identifikatsiya va ijtimoiy kontekstni yaratishda muhim rol o‘ynaydi. Ingliz tilida etnonimlar keng tarqalgan bo‘lib, ularning semantik xususiyatlari til boyligini oshirish, muloqotning aniqligi va kontekstga moslashuvchanligini ta’minlashga xizmat qiladi. Etnonimlar orqali til foydalanuvchisi shaxs yoki guruhni aniq identifikatsiya qilishi, ularning milliy, madaniy va tarixiy xususiyatlarini tushunishi mumkin.

Etnonimlarning semantik o‘ziga xosligi shundaki, ular nafaqat xalq nomini bildiradi, balki madaniy, tarixiy, ijtimoiy va stilistik kontekstlarda turlicha ma’no hosil qiladi. Masalan, “American” so‘zi jismoniy Amerika fuqarosini ifodalaydi, lekin kontekstga qarab amerikan madaniyati, urf-odatlarini, qadriyatlarini yoki global stereotiplar bilan bog‘lanishi mumkin. Shu bilan birga, ingliz tilida “British”, “French”, “Chinese” kabi etnonimlar ham shunday kontekstual boylikka ega bo‘lib, nutqga qo‘shimcha ma’no qatlamlari va stilistik ohanglar qo‘shadi.

Ingliz tilida etnonimlarning lingvistik o‘rganilishi leksik-semantika, stilistika va pragmatika sohalarini o‘z ichiga oladi. Ularning lug‘aviy ma’nolari, metaforik kengayishlari, stereotipik yoki ijtimoiy ohanglari tahlil qilinadi. Shu tufayli etnonimlarni tadqiq qilish tilshunoslikda nafaqat nazariy ahamiyatga ega, balki amaliy jihatdan ham muhimdir. Ular tarjima jarayonida ma’noni aniq yetkazish, badiiy va publitsistik matnlarda obrazlilik va stilistik rang-baranglik yaratish imkonini beradi.

Bundan tashqari, etnonimlarning lingvistik tahlili global kommunikatsiyada milliy va madaniy tafovutlarni aniqlash, stereotiplarni tushunish va nutqiy xatti-harakatlarni sharhlashda ham qo‘llaniladi. Shu bilan birga, ular til o‘qitishda ham muhim vosita bo‘lib, til foydalanuvchilariga xalqaro muloqotda aniq va boy ifoda imkoniyatini beradi.

Umuman olganda, ingliz tilidagi etnonimlarni leksik-semantik va pragmatik jihatdan o‘rganish nafaqat tilshunoslik nazariyasi uchun, balki amaliy sohalarida ham tarjima, pedagogika, badiiy va publitsistik nutqni yaratishda katta ahamiyatga ega.

1. Leksik-semantik ishlab chiqarish: Etnonimlar semantik yordam turlicha tahlil:

- Asosiy ma'no: Etnonim xalq yoki millat nomini bildiradi, masalan: “German” – Germaniya fuqarosi, “Yaponiya” – Yaponiya fuqarosi.

- Kengaytirilgan ma'no: Kontekstga qarab etnonimlar madaniy, tarixiy yoki ijtimoiy boshqaruvni bildirishi mumkin. Masalan, "merican" so'zi ba'zan global madaniyat, kapitalizm yoki texnologik texnologiya bilan bog'liq stereotiplar bilan bog'liq.

- Pragmatik'no: Etnonimlar nutqda ta'kidlovchi, baholovchi yoki emotsional ohangmatik vosita sifatida ma'lumot. Masalan: “The are tipik Italians” bu jumlada

etnonim shaxsiyning xususiyatlari-harakatini ishlab kontekstida dastgohlar.

Shu tariqa, etnonimlar semantik natijada asosiy ma'no bilan bir qatorda o'rnatilgan va kontekstual ma'nolarni ham'z ichiga oladi.

2. Stilistik va pragmatik ishlov: Etnonimlar stilistik asoslangan matnga rang-baranglik, obrazlilik va muloqotga qarab qo'shadi. Masalan:

- Badiiy matn: "Fransuz odam Parijning tor ko'chalaridan yurdi" bu jumlada etnonim geografik va madaniy kontekstni yig'ish.

- Publitsistik matn: "Amerikaliklar tadbirkorlik ruhi bilan mashhur" etnonim jamiyat, xulq-atvor va stereotiplarni ifodalaydi.

- Kundalik nutq: "My Chinese friend loves tea" etnonim shaxsni identifikatsiya qilish va ijtimoiy kontekst vosita sifatida.

Pragmatik nuqtai nazardan, etnonimlar tinglovchida yoki o'quvchida ma'lum bir xulq, madaniyat yoki stereotip tasvirini uyg'otadi. Bu esa nutqni yanada ta'sirli va ifodali qiladi.

3. Nutqiy faoliyatdagi roli: Etnonimlar ingliz tilida nutqiy faoliyatda boshqarishni boshqarish:

- Identifikatsiya: Shaxs, xalq yoki guruhni aniq belgilaydi.

- Madaniy va ijtimoiy kontekst: Matnga tarixiy, madaniy yoki ijtimoiy ma'no qo'shish.

- Stilistik ta'sir: Matnga rang-baranglik, obrazlilik va ekspressivlik berish.

- Kommunikativ samaradorlik: Tinglovchi yoki o'quvchiga ma'lum stereotip yoki xulqni hosil qiladi.

Ingliz tilidagi etnonimlar leksik-semantik jihatdan boy, stilistik va pragmatik nuqtai nazardan muhim til birliklaridan biridir. Ular nutqda xalq, millat yoki etnik guruh nomini ifodalash bilan birga, turli kontekstlarda madaniy, tarixiy va stereotipik ma'nolarni ham etkazadi. Masalan, "American" so'zi nafaqat Amerika fuqarosini bildiradi, balki amerikan madaniyati, qadriyatlari va stereotipik xususiyatlar bilan bog'lanishi mumkin. Shu tarzda, etnonimlar nutqqa yanada ifodali ohang va kontekstual boylik qo'shadi.

Etnonimlarni o'rganish tilshunoslikda nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy nuqtai nazardan ham katta ahamiyatga ega. Ularning leksik-semantik tahlili tarjima jarayonida ma'noni aniq yetkazish, badiiy va publitsistik matnlarni yaratishda obrazlilik va stilistik rang-baranglik berishda, shuningdek, til o'qitish jarayonida global muloqotda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishda qo'llaniladi.

Shu bilan birga, etnonimlarni chuqur o'rganish orqali tilshunoslar xalqaro muloqotdagi madaniy tafovutlarni, stereotiplarni va nutqiy ijtimoiy xatti-harakatlarni yaxshiroq tushunish imkoniga ega bo'ladi. Natijada, ingliz tilidagi etnonimlar nafaqat leksik boylik manbai, balki nutqning ta'sirchanligini oshiruvchi va madaniy

ma'nolarni etkazuvchi samarali vosita sifatida tilning kommunikativ tizimida muhim o'rin tutadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. D. Kristal. Kembrij ingliz tili ensiklopediyasi. Kembrij universiteti nashriyoti, 2003 yil.
2. S. Ullmann. Semantika: Ma'no faniga kirish. Oksford, 1962 yil.
3. R. Quirk, S. Greenbaum. Ingliz tilining keng qamrovli grammatikasi. Longman, 1985 yil.
4. L. Xanks. Leksik semantika. Routledge, 2013 yil.
5. VN Komissarov. Obschaya teoriya perevoda. Moskva, 1990 yil.
6. A. Ahmedov. O'zbek tili semantika va stilistika asoslari. Toshkent, 1995 yil.